

Жамбыл облысы қоршаған орта жай-күйі жөніндегі ақпараттық бюллетені

2024 жыл, Қаңтар
№ 01 басылым

Қазақстан Республикасы Экология және
табиғи ресурстар министрлігі
«Қазгидромет» РМҚ
Жамбыл облысы бойынша филиалы

	МАЗМҰНЫ	Бет
1	Алғы сөз	3
2	Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері	4
3	Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	4
4	Жер үсті суының сапасының жай-күйі	11
5	Радиациялық жағдай	12
6	Атмосфералық жауын-шашын сапасының жай-күйі	12
7	1 Қосымша	13
8	2 Қосымша	15

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желісіне қоршаған орта жай-күйіне экологиялық мониторинг жүргізу жөнінде «Қазгидромет» РМК арнайы бөлімшелерімен орындалатын жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень Жамбыл облысы аумағында қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғам мен халықты ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің өзгеруі болған тенденциясының есебінен ҚР қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін бағалауға мүмкіндік береді.

Жамбыл облысының атмосфералық ауа сапасына бағалау

1. Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері

Жамбыл облысы статистика департаментінің мәліметтеріне сәйкес, Жамбыл облысы бойынша стационарлық көздерден ластаушы заттардың нақты жалпы шығарындылары 52,9 мың тоннаны құрайды. Тараз қаласы бойынша стационарлық көздерден ластаушы заттардың нақты жалпы шығарындылары 28,5 мың тоннаны құрайды.

Жамбыл облысында тіркелген автокөлік саны 271 483 бірлікті құрайды, оның ішінде жеңіл автомобильдер саны 242 295, жүк автомобильдері 23 700, автобустар саны 5 488 бірлік.

Статистика департаментінің мәліметінше жеке тұрғын үйлер саны: Тараз қаласында 36 474; Жаңатас қаласы бойынша 1439; Қаратау қаласында 3 185; Шу қаласында 6 650 жеке тұрғын үйлер бар. Қалалық елді мекендерде газбен қамтылған жалпы ауданның үлесі 99,8%, сумен қамтылуы 100% құрайды, ауылдық елді мекендерде газбен қамту 99,7%, сумен қамту 99,6 пайызды құрайды.

Тараз қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Тараз қ. атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 5 бақылау бекеттерінде, соның ішінде 4 қол күшімен алынатын бекеттерде және 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қала бойынша ластану 13 көрсеткішке дейін анықталады:

1) қалқыма бөлшектер (шаң) 2) күкірт диоксиді; 3) көміртегі оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) фторлы сутек; 7) формальдегид; 8) күкіртсутек; 9) бенз(а)пирен; 10) марганец; 11) қорғасын; 12) кобальт; 13) кадмий.

1-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

1-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	қол күшімен алынған сынама	Шымкент көшесі, 22	қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, фторлы сутек, формальдегид, бенз(а)пирен, кадмий, кобальт, марганец, қорғасын
2		Рысбек батыр көшесі, 15, Ниетқалиев көшесінің бұрышы	
3		Абай және Төле би көшелерінің бұрышы	
4		Байзақ батыр көшесі, 162	
6	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Сәтбаев көшесі мен Жамбыл даңғылы	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкіртсутек

2024 жылдың қаңтар айына Тараз қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Стационарлық бақылау желісінің деректері бойынша Тараз қаласы атмосфералық ауаның ластану деңгейі **көтеріңкі** болып бағаланып, ол СИ=2,0 (көтеріңкі) көміртегі оксиді бойынша және ЕЖҚ=2,4% (көтеріңкі) күкіртсутек бойынша №6 бекет аумағында (Сәтбаев көшесі мен Жамбыл даңғылы)

анықталды. Атмосфералық ауаның ластануына негізінен күкіртсутек (қаңтар айында ШЖШ-дан асу саны: 54 жағдай) үлес қосты.

Максималды бір реттік шоғырлар бойынша көміртегі оксиді 2,0 ШЖШ_{м.б.}, күкіртсутегі 1,7 ШЖШ_{м.б.}, қалқыма бөлшектер (шаң) 1,0 ШЖШ_{м.б.} құрады, атмосфералық ауадағы басқа лақтаушы заттар мен ауыр металдар шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Орташа шоғырлар азот диоксиді бойынша 1,5 ШЖШ_{о.т.} құрады, басқа лақтаушы заттар шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

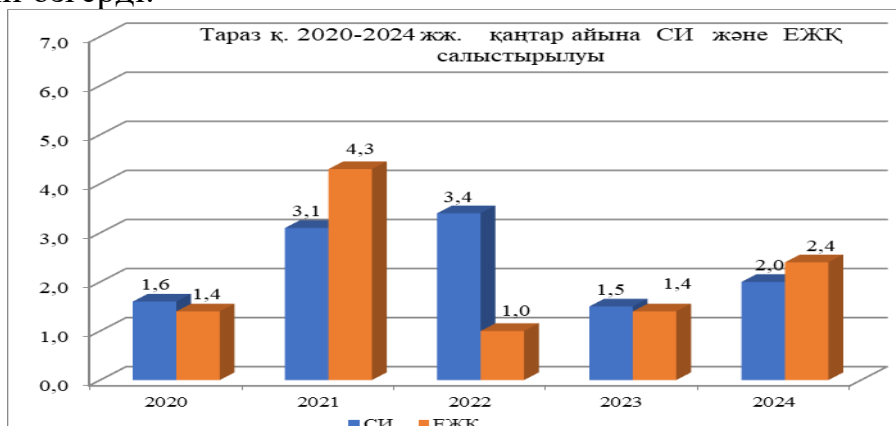
2-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ _{м.б.} жағдайларының саны			
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б.} еселігі		%	> ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
								оның ішінде	
Тараз қаласы									
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,12	0,83	0,5	1,00	0,00	0	0	0	
Күкірт диоксиді	0,011	0,22	0,150	0,30	0,00	0	0	0	
Көміртегі оксиді	1,1	0,36	10,0	2,01	0,75	19	0	0	
Азот диоксиді	0,06	1,53	0,16	0,80	0,00	0	0	0	
Азот оксиді	0,04	0,70	0,11	0,28	0,00	0	0	0	
Фторлы сутек	0,001	0,23	0,006	0,30	0,00	0	0	0	
Формальдегид	0,006	0,64	0,041	0,82	0,00	0	0	0	
Күкіртсутек	0,002		0,014	1,73	2,42	54	0	0	
Бенз(а)пирен	0,00023	0,23	0,0005						
Қорғасын	0,000009	0,029	0,000012						
Марганец	0,000033	0,033	0,000096						
Кобальт	0	0	0						
Кадмий	0	0	0						

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі қаңтар айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай, атмосфералық ауаның ластану деңгейі көтеріңкі болып бағаланады.

Максималды бір реттік шоғырлар саны бойынша (күкіртсутек 54 жағдай), көміртегі оксиді (19 жағдай) болып анықталды. Орташа айлық шоғырлардың нормадан асуы азот диоксиді бойынша байқалды.

Азот диоксидінің орташа тәуліктік көрсеткіштерінің артуы қаланың жүктелген қиылыстарында автокөлік ауасының ластануына елеулі үлес қосқандығын және осы ластаушы заттың қала атмосферасында тұрақты жинақталғандығын айғақтайды. Көміртегі оксидімен ластанудың негізгі көздері- автокөлік және қатты отынды жағу. Күкіртсутегімен ластануы адамдармен жануарлардың тіршілік әрекетінің қалдықтарының бактериялық ыдырауы кезінде пайда болатын және тазарту қондырғылары мен полигондардың шығарындыларында, ақуыздардың ыдырауы кезінде және коллекторлар мен кәріздердегі газ қоспасынан болатын табиғи құбылыс және жертөлелерде жинақталуы мүмкін.

Метеорологиялық жағдай

Қаңтар айында барикалық түзілімдердің жиі өзгеруіне байланысты ауа-райы негізінен тұрақсыз болды. Жауын-шашынның түсуі (негізінен қар) циклондардың және онымен байланысты атмосфералық бөлімдердің әсеріне байланысты болды.

ҚҚ критерийлеріне жеткен атмосфералық жауын-шашын 2-ші және 3-ші онкүндіктерде байқалды. АГҚ критерийлеріне жеткен қалың қар 2-ші онкүндікте байқалды, 15/01 түнінде Қаратау МС-да 25 мм, айлық норма 26 мм, яғни айлық норма дерлік түсті. Бір ай ішінде тұман, көктайғақ құбылыстары, желдің күшеюі жиі байқалды, облыстың оңтүстік-батысында 1-ші онкүндіктің соңында 4 МС-да оңтүстік-батыстан 28м/с (екпіні 33 м/с) дейін дауылды жел байқалды. Облыстың солтүстік-шығысында 3-ші онкүндіктің басында 23-28 градусқа дейін қатты аяз байқалды.

2.1 Жаңатас қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Жаңатас қ. аумағында атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қала бойынша ластану 5 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді, 4) азот оксиді, 5) аммиак.

3-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

3-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Тоқтаров көшесі, 27/1 және 27-а	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, аммиак.

2024 жылдың қаңтар айына Жаңатас қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Жаңатас қаласы атмосфералық ауасының ластануы **төмен** деңгейде бағаланып, ол СИ=0 (төмен) және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Ластаушы заттардың орташа және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 4-кестеде көрсетілген.

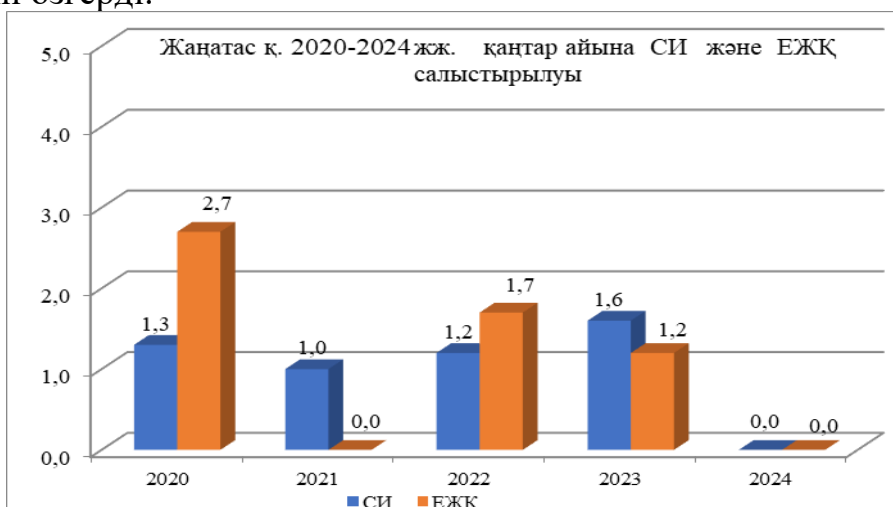
4-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ %	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м ³	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ м.б. асу еселігі		> ШЖШ	>5 ШЖШ оның ішінде	>10 ШЖШ
Жаңатас қаласы								
Күкірт диоксиді	0,001	0,01	0,014	0,03	0,0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,34	0,11	1,20	0,24	0,0	0	0	0
Азот диоксиді	0,035	0,87	0,06	0,30	0,0	0	0	0
Азот оксиді	0,012	0,21	0,014	0,03	0,0	0	0	0
Аммиак	0,008	0,19	0,02	0,10	0,0	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі қаңтар айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай 2021, 2024 жылдары ластану деңгейі төмен болып бағаланса, 2020, 2022, 2023 жылдары көтеріңкі деңгейді көрсетті.

2.2 Қаратау қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Қаратау қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 қосымша).

Жалпы қала аусының ластануы 3 көрсеткіш бойынша анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді, 3) күкіртсутек.

5-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

5-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
---	-----------------	------------------	----------------------

1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Тамды әулие көшесі, №130	күкірт диоксиді, күкіртсутек, көміртегі оксиді
---	---	-----------------------------	--

2024 жылдың қаңтар айына Қаратау қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Қаратау қаласының атмосфералық ауаның ластану деңгейі *төмен* болып бағаланып, күкіртсутегі бойынша СИ=0,9 (төмен) және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Ластаушы заттардың орташа және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны б-кестеде көрсетілген.

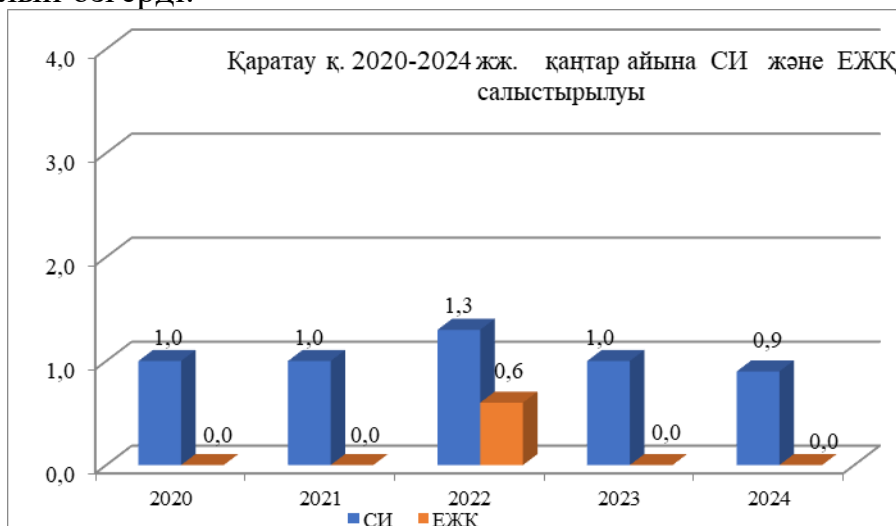
б-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м ³	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ м.б.асу еселігі		%	> ШЖШ	>5 ШЖШ
					оның ішінде			
Қаратау қаласы								
Күкірт диоксиді	0,012	0,24	0,019	0,04	0,00	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,011	0,004	0,66	0,13	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,004		0,007	0,90	0,00	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі қаңтар айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай, атмосфералық ауаның ластану деңгейі төмен болып бағаланды.

2.3 Шу қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Шу қаласы аумағында атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 қосымша).

Жалпы қала бойынша ластану 6 көрсеткішке дейін анықталады: 1) РМ 2,5 қалқыма бөлшектері; 2) РМ 10 қалқыма бөлшектері; 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) озон (жербеті), 6) күкіртсутек.

7-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

7-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Шу қалалық ауруханасының маңында	РМ 2,5 қалқыма бөлшектері, РМ 10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, озон (жербеті), күкіртсутек

2024 жылдың қаңтар айындағы Шу қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Бақылау желісінің деректері бойынша Шу қаласы атмосфералық ауаның ластану деңгейі **көтеріңкі** болып бағаланып, СИ=1,5 (төмен) және ЕЖҚ=1,3% (көтеріңкі) күкіртсутегі бойынша анықталды.

**БҚ сәйкес, егер СИ пен ЕЖҚ әртүрлі градацияға түссе, онда атмосфераның ластану деңгейі осы көрсеткіштердің ең жоғарғы мәні бойынша бағаланады.*

Атмосфералық ауаның ластануына негізінен күкіртсутек (қаңтар айында ШЖШ-дан асу саны: 29 жағдай) үлес қосты.

Орташа айлық шоғырлар бойынша күкірт диоксиді 2,9 ШЖШ_{от} құрады, басқа ластанушы заттар шоғырлары ШЖШ-дан аспады. Максималды-бір реттік шоғырлар күкіртсутегі бойынша 1,5 ШЖШ_{м.б.} құрады, атмосфералық ауадағы басқа ластанушы заттар шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 8-кестеде көрсетілген.

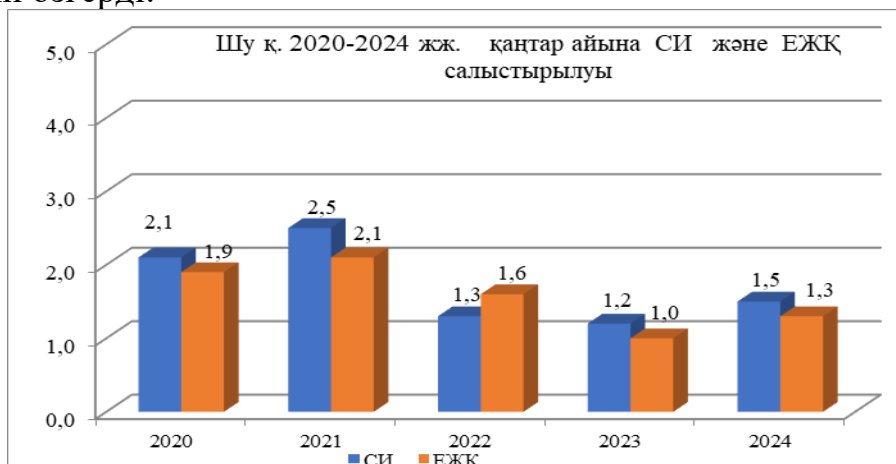
8-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м3	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м3	ШЖШ м.б.асу еселігі		%	> ШЖШ	>5
					ШЖШ			ШЖШ
Шу қаласы								
РМ 2,5 қалқыма бөлшектері	0,0015	0,04	0,002	0,01	0,0	0	0	0
РМ 10 қалқыма бөлшектері	0,0012	0,02	0,001	0,004	0,0	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,145	2,90	0,201	0,40	0,0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,28	0,09	3,89	0,78	0,0	0	0	0
Озон (жербеті)	0,028	0,94	0,05	0,28	0,0	0	0	0
Күкіртсутек	0,001		0,012	1,49	1,3	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі қаңтар айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай, атмосфералық ауаның ластану деңгейі көтеріңкі болып бағаланады.

Максималды бір реттік шоғырлар саны күкіртсутек (29 жағдай) бойынша анықталды.

Күкірт диоксидімен ластанудың негізгі көздері-автокөлік және қатты (қазба) отынды (көмір, мұнай, дизельдік отын т.б.) жағу. Күкіртсутегімен ластануы адамдармен жануарлардың тіршілік әрекетінің қалдықтарының бактериялық ыдырауы кезінде пайда болатын және тазарту қондырғылары мен полигондардың шығарындыларында, ақуыздардың ыдырауы кезінде және коллекторлар мен кәріздердегі газ қоспасынан болатын табиғи құбылыс және жертөлелерде жинақталуы мүмкін.

2.4 Қордай кенті атмосфералық ауа сапасына бақылау

Қордай кенті аумағында атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1- қосымша).

Жалпы кент бойынша ластану 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) көміртегі оксиді; 2) азот диоксиді; 3) азот оксиді; 4) озон (жербеті).

9-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

9-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Жібек жолы көшесі, №496«А»	көміртегі оксиді, азот диоксиді және азот оксиді, озон (жербеті)

2024 жылдың қаңтар айына Қордай к. атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Қордай кенті атмосфералық ауасының жалпы ластану деңгейі *төмен* болып бағаланып, ол СИ=0,6 (төмен) көміртегі оксиді бойынша және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Ластаушы заттардың орташа және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

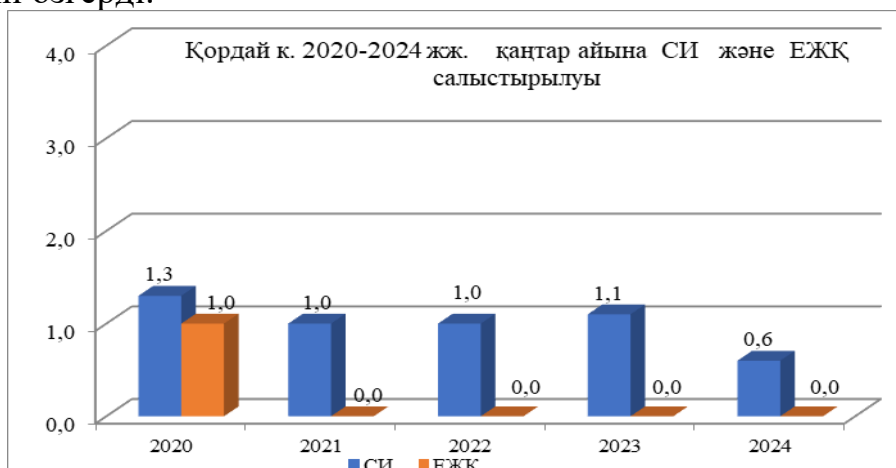
Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 10-кестеде көрсетілген.

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м3	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м3	ШЖШ м.б.асу еселігі		%	> ШЖШ	>5 ШЖШ
					оның ішінде			
Қордай к.								
Көміртегі оксиді	0,53	0,18	2,86	0,57	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,02	0,57	0,02	0,12	0,00	0	0	0
Азот оксиді	0,01	0,18	0,01	0,03	0,00	0	0	0
Озон (жербеті)	0,0002	0,01	0,09	0,59	0,00	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылдың қаңтар айында атмосфералық ауаның ластану деңгейі келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай, атмосфераның ластануы төмен деңгейде болып, 2020 жылы көтеріңкі деңгейді көрсетті.

3. Жамбыл облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Жамбыл облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 6 су объектісінің (Талас, Аса, Шу, Ақсу, Қарабалта, Тоқташ өзендері) 11 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының 31 физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: көзбен шолу, су шығыны, су температурасы, сутегі көрсеткіші, мөлдірлігі, еріген оттегі, қалқыма заттар, ОБТ₅, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді заттар, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар.

3.1. Жамбыл облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Параметрлері	өлш. бірлік	Концентрация
	Қаңтар 2023 жыл	Қаңтар 2024 жыл			
Талас өзені	нормаланбайды (>5 кл)	3 класс	Магний	мг/дм ³	29,45
Аса өзені	3 класс	4 класс	ОХТ	мг/дм ³	33,35
Шу өзені	4 класс	3 класс	Магний	мг/дм ³	22,05
Ақсу өзені	4 класс	4 класс	Магний	мг/дм ³	42,2
Қарабалта өзені	4 класс	4 класс	Магний	мг/дм ³	44,1
			Сульфаттар	мг/дм ³	407,0
Тоқташ өзені	нормаланбайды (>5 кл)	4 класс	Магний	мг/дм ³	42,2

* - бұл кластағы заттар нормаланбайды

Кестеден көріп отырғанымыздай, 2023 жылдың қаңтар айымен салыстырғанда Талас өзенінің су сапасы 5-тен жоғары кластан 3-ші класқа, Шу өзенінің су сапасы 4-ші кластан 3-ші класқа және Тоқташ өзенінің су сапасы 5-тен жоғары кластан 4-ші класқа ауысып жер үсті су сапасы – жақсарған;

Жер үсті су сапасы Аса өзені бойынша 3-ші кластан 4-ші класқа көшіп – нашарлаған;

Ақсу және Қарабалта өзендері бойынша жер үсті су сапасы айтарлықтай өзгерген жоқ.

Желтоқсан айында Жамбыл облысы су объектілеріндегі негізгі ластаушы магний, ОХТ және сульфаттар.

2024 жылдың қаңтар айында Жамбыл облысы бойынша жоғары(ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Су объектілері тұстамаларындағы сапа бойынша ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

4. Радиациялық жағдайы

Жердегі гамма-сәулелену деңгейіне бақылаулар күн сайын 3 метеорологиялық станцияда (Тараз, Төле би, Шығанақ) жүргізіледі (6.6-сурет).

Аймақтың елді мекендерінде атмосфералық ауа қабатының жерге жақын қабатындағы радиациялық фонның мәндері 0,08-0,24 мкЗв / сағ аралығында болды. Облыс бойынша радиациялық гамма-фонның орташа мәні 0,16 мкЗв/сағ.

Жамбыл облысы аумағында атмосфераның жер беті радиоактивтердің түсу тығыздығына бақылау 3 метеорологиялық станцияларда (Тараз, Төле би, Шығанақ) горизонтальді планшеттер алу бес тәуліктік сынама жолымен жүзеге асырылды.

Облыс аумағында атмосфераның жер беті қабатындағы радиоактивті түсулердің тығыздығы 1,4-2,1 Бк/м² шегінде ауытқып отырды. Облыс бойынша радиоактивті түсулердің орташа тығыздығы 1,4 Бк / м² құрады.

5. Атмосфералық жауын-шашын сапасының жағдайы

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамына бақылау 3 метеостанцияда (Қаратау, Тараз, Төле би) алынған жаңбыр суына сынама алумен жүргізілді.

Жауын-шашын сынамаларында гидрокарбонаттар 32,73%, сульфаттар 23,55%, кальций иондары 14,36%, хлоридтер 9,82% басым болды.

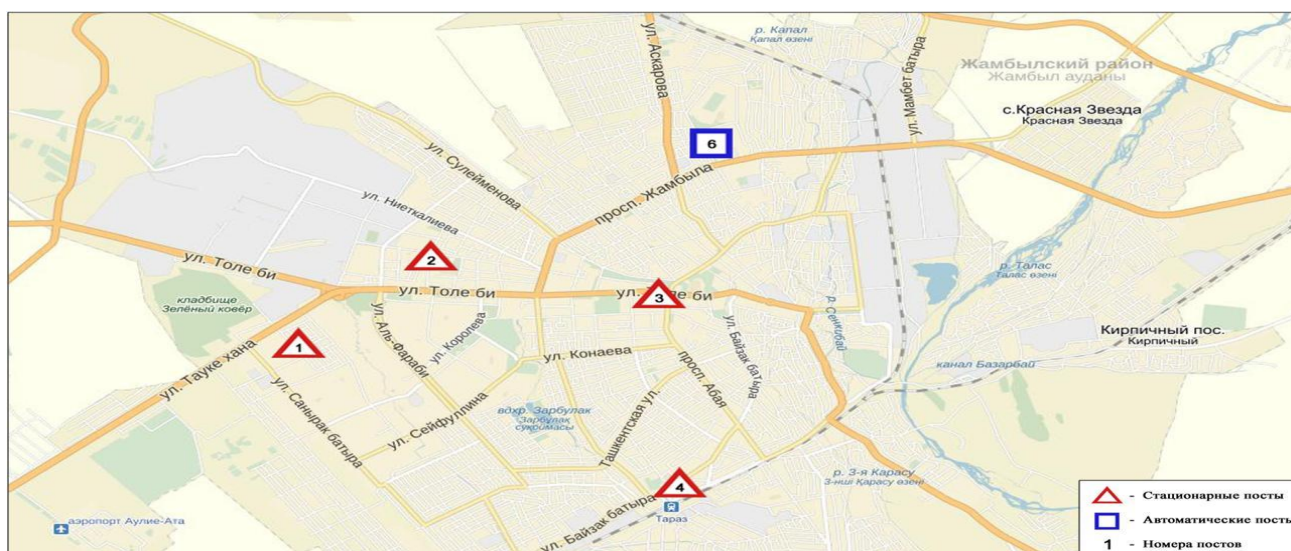
Ең үлкен жалпы минерализация Тараз МС 33,52 мг/л, ең азы Каратау МС 22,23 мг/л белгіленді.

Атмосфералық жауын-шашынның үлесті электр өткізгіштігі 34,30 мкСм/см-ден (Каратау МС) 56,40 мкСм/см (Тараз МС) дейінгі шекте болды.

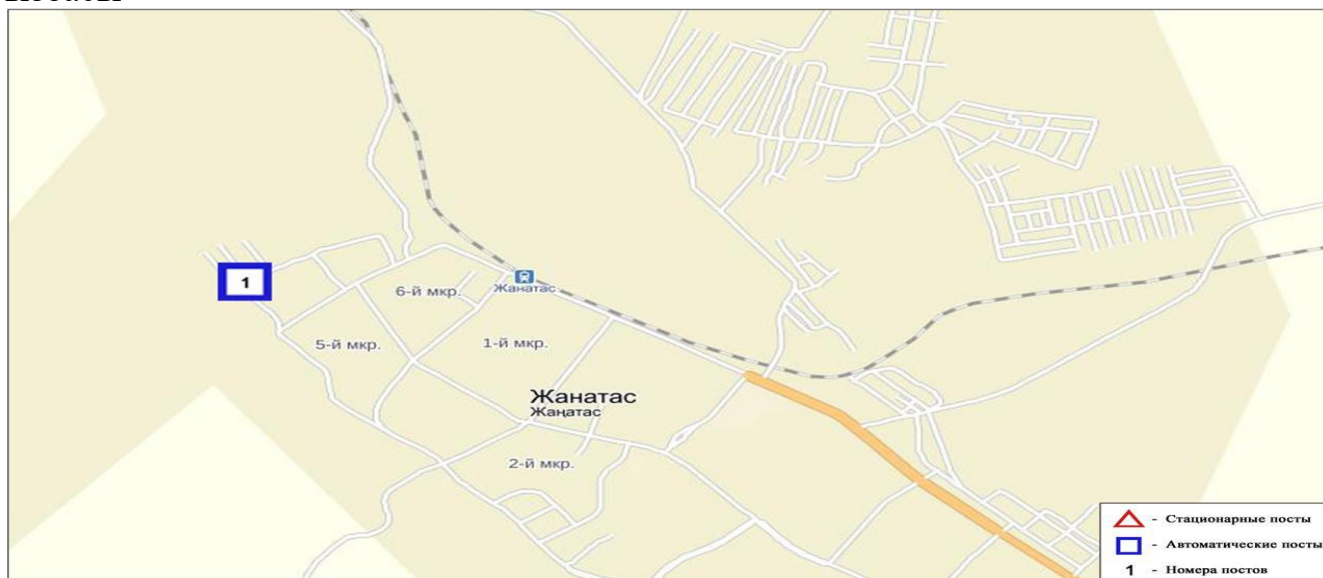
Түскен жауын-шашын сынамаларындағы сілті әлсіз қышқылдық сипатта болып 5,6 (Төле би МС) 6,1 (Каратау МС) аралығында өзгерді.

Жауын-шашын құрамында барлық анықталатын заттардың шоғырлары шекті рұқсат етілген шоғырлардан аспады.

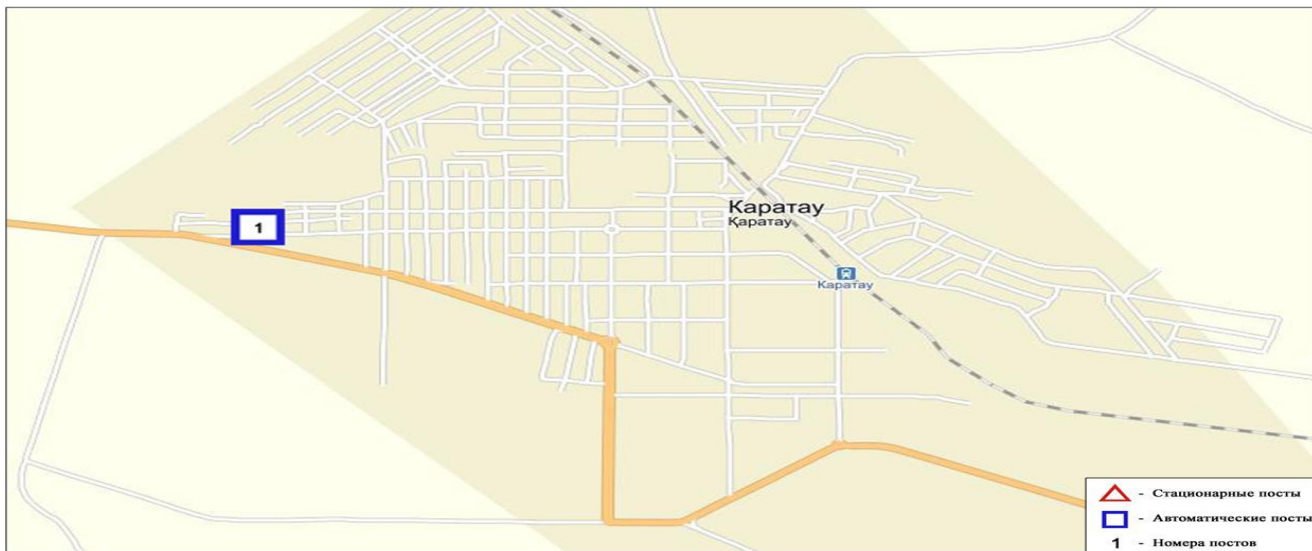
1 Қосымша

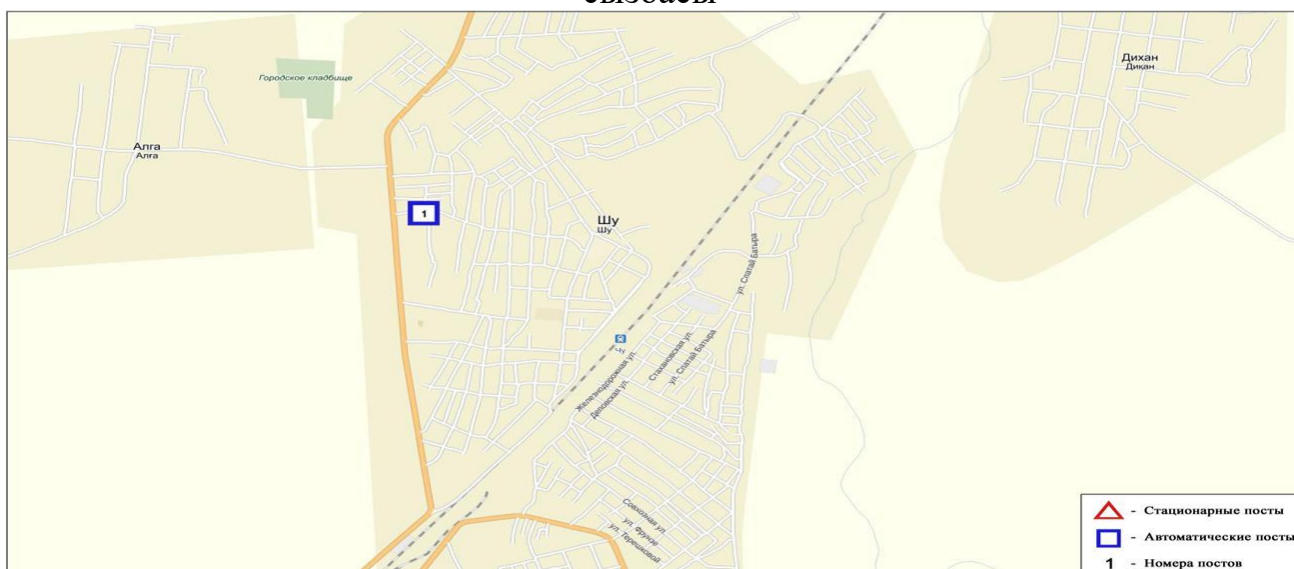
1-сурет. Тараз қаласының бақылау бекеттері мен метеостанциясының орналасу сызбасы

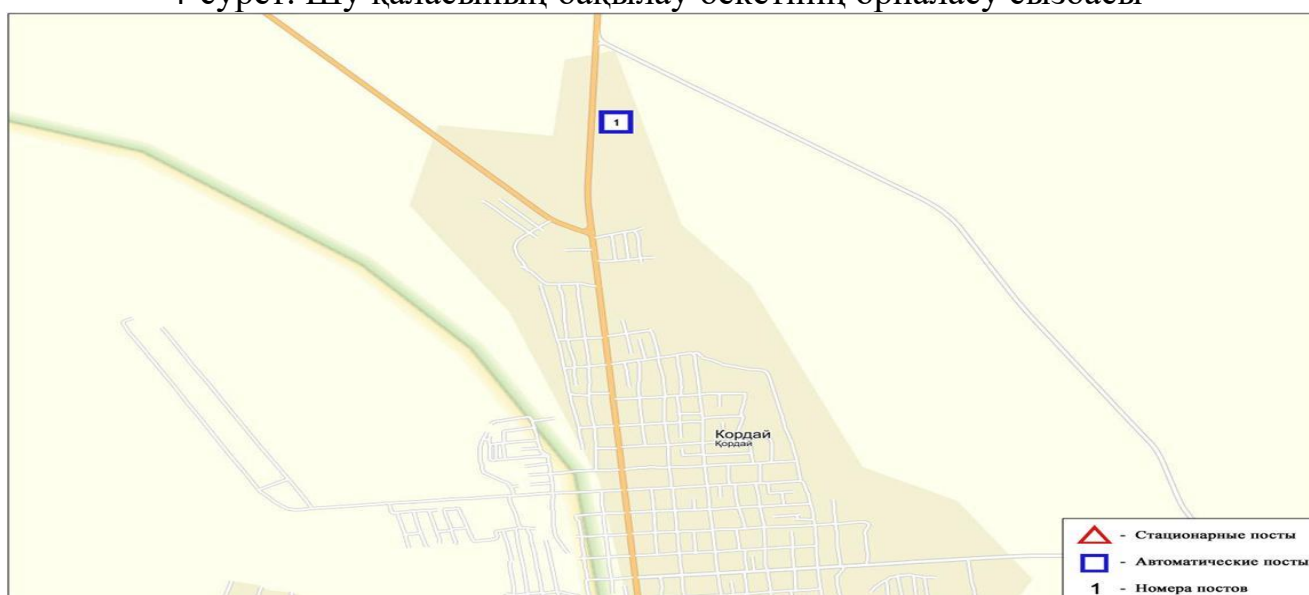
2-сурет. Жаңатас қаласының бақылау бекеті мен метеостанциясының орналасу сызбасы

3-сурет. Қаратау қаласының бақылау бекеті мен метеостанциясының орналасу сызбасы

4-сурет. Шу қаласының бақылау бекетінің орналасу сызбасы

5- сурет- Қордай к. бақылау бекетінің орналасу сызбасы

Жамбыл облысы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша ақпараты

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Талас өзені	су температурасы 2,0 – 9,2°С шегінде, сутегі көрсеткіші 7,45 – 8,25, суда еріген оттегінің шоғыры 9,11– 11,5 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,41 – 2,68 мг/дм ³ , мөлдірлігі 11 – 13 см құрады.	
Жасөркен а., Жасоркен а. 0,7 км жоғары, су бекеті тұстамасында	4 класс	ОХТ – 33,9 мг/дм ³ . Оттегі химиялық тұтынуының нақты концентарциялары фондық кластан асады.
Солнечный к., гидро бекеттен 0,5 км төмен	4 класс	магний – 32,9 мг/дм ³ , ОХТ – 32,2 мг/дм ³ . Магнийдің және оттегі химиялық тұтынуының нақты концентарциялары фондық кластан асады.
Тараз қ., Тараз қ. 7,5 км жоғары, МАЭС тұстамасынан 0,7км ыше жоғары, су бекетінен 3,0 км жоғары	3 класс	магний – 27,6 мг/дм ³ . Магнийдің нақты концентрациясы фондық кластан асады.
тұстама Тараз қаласынан 10 км төмен, қант және спирт комбинаттарының фильтрация алқаптарынан шыққан коллекторлы-дренаж суларынан 0,7 км төмен	3 класс	магний – 29,4 мг/дм ³ . Магнийдің нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Аса өзені	бойынша су температурасы 7,0 – 8,0 °С шегінде, сутегі көрсеткіші 7,50 – 7,65, суда еріген оттегінің шоғыры 10,5 – 11,0 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,82 – 2,29 мг/дм ³ , мөлдірлігі 10 см құрады.	
Шөлдала шағын ауданы (көпір үсті), Құмшағал а/о.	4 класс	ОХТ – 33,2 мг/дм ³ ,
Аса к., Аса к. 500 м төмен	4 класс	ОХТ – 33,5 мг/дм ³ . Оттегі химиялық тұтынуының нақты концентарциялары фондық кластан асады.
Шу өзені	су температурасы 4,0 – 8,0°С шегінде, сутегі көрсеткіші 7,85 – 7,90, суда еріген оттегінің шоғыры 8,34 – 14,0 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,86 – 2,82 мг/дм ³ , мөлдірлігі 2 – 4 см құрады.	
Кайнар а. (Благовещенское а.), Кайнар а. 0,5 км төмен: су бекетінен 65 м. төмен	3 класс	магний – 26,6 мг/дм ³ . Магнийдің нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Д.Қонаев а. 0,5 км төмен	4 класс	қалқыма заттар – 85,0 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Ақсу өзені	су температурасы 5,0°С, сутегі көрсеткіші 8,10, суда еріген оттегінің шоғыры – 11,1 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,32 мг/дм ³ , мөлдірлігі – 2 см құрады.	
Ақсу а. 0,5 км жоғары, Ақсу өзені сағасынан 10 км	4 класс	магний – 42,2 мг/дм ³ . Магнийдің нақты концентрациясы фондық кластан асады.

Қарабалта өзені	су температурасы 4,0°С, сутегі көрсеткіші 8,15, суда еріген оттегінің шоғыры – 10,6 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,18 мг/дм ³ , мөлдірлігі 4 см құрады.	
Баласағұн к. Қырғызстанмен шекаралас, өзен сағасынан 29 км	4 класс	магний – 44,1 мг/дм ³ , сульфаттар – 407,0 мг/дм ³ . Магнийдің және сульфаттың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Тоқташ өзені	су температурасы 1,4°С, сутегі көрсеткіші 7,80, суда еріген оттегінің шоғыры – 10,7 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,84 мг/дм ³ , мөлдірлігі 5 см құрады.	
Қырғызстанмен шекарада, Жауғаш Батыр а. ауыл шетіндегі өзен сағасынан 78 км қашықтықта	4 класс	магний – 42,2 мг/дм ³ . Магнийдің нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.

Анықтамалық бөлім
Елді-мекен ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілген шоғырлары (ШЖШ)

Қоспаның атауы	ШЖШ мәні, мг/м ³		Қауіптілік класы
	максималды бір реттік (ШЖШ _м)	орта-тәуліктік (ШЖШ _{о.т})	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,5	0,15	3
PM 10 қалқыма бөлшектері	0,3	0,06	
PM 2,5 қалқыма бөлшектері	0,16	0,035	
Хлорлы сутек	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Күшән	-	0,0003	2
Озон (жербеті)	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртсутегі	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутек	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді-мекендердегі атмосфералық ауаға қойылатын гигиеналық нормативтер» (2022 жылғы 02 тамыздағы № ҚР ДСМ-70)

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градация	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Айға бағалау
I	Төмен	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50

Мемлекеттік органдарды тұрғындар қоғамдастығын ақпараттандыру үшін қалалардың атмосфера ластануының жай-күйі жөніндегі құжат 52.04.667–2005 БҚ. Әзірлеуге, салуға, баяндауға және мазмұндауға қойылатын жалпы талаптар.

Су пайдаланудың санаттары (түрлері) бойынша суды пайдалану класстарын саралау

Суды пайдалану санаты (түрі)	Тазарту мақсаты/түрі	Суды пайдалану сыныптары				
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс
Балық шаруашылығы	Албыртбалық	+	+	-	-	-
	Тұқыбалық	+	+	-	-	-
Шаруашылық ауыз сумен жабдықтау	Қарапайым су дайындау	+	+	-	-	-
	Дағдылы су дайындау	+	+	+	-	-
	Қарқынды су дайындау	+	+	+	+	-
Рекреация		+	+	+	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-
	Картада тұнбалау	+	+	+	+	+
Өнеркәсіптік:						
Технологиялық мақсатта, салқындату үрдісі		+	+	+	+	-
гидроэнергетика		+	+	+	+	+
Пайдалы қазбаларды өндіру		+	+	+	+	+
су көлігі		+	+	+	+	+

Су объектілерінде су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (ҚР АШМ СРК 09.11.2016 жылғы №151 бұйрығы)

Радиациялық қауіпсіздік стандарты

Нормаланған мәндер	Доза шектері
Тиімді доза	Халық
	Жылына орта есеппен алғанда 1 м ³ в кез келген 5 жыл ішінде 5 м ³ в аспайды

* «Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар»

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген (бұдан әрі - ШРШ) мөлшері

Заттардың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ) топырақта мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0

* Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне арналған гигиеналық нормативтер Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрі 2021 жылғы 21 сәуірдегі № КР ДСМ -32 бұйрығымен бекітілген

«ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ ФИЛИАЛЫ

МЕКЕН-ЖАЙЫ:
ТАРАЗ ҚАЛАСЫ
ШЫМКЕНТ КӨШЕСІ 22
ТЕЛ. 8-(7262)-31-60-81
8-(7262)-56-80-51
E MAIL: info_zmb@meteo.kz